

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Vidi ostium apertum in cælo Apoc. 4.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

tem audit, sequatur errantem. Improbus autē magister est diabolus, qui falsa ueris saepe permiscet, ut specie ueritatis, testimonium fraudis obtexat. Alias autem non solum dæmones, qui inuiti confitebantur, iubentur flere de Christo: sed & illi, qui ab eo sanati, sponte confiteri uolebāt, imo ipsi apostoli, qui eum post resurrectionem toto orbe erāt predicaturi, ante passionē eius præcipiuntur omnino reticere de illo: ne diuina uidelicet maiestate prædicata, passionis dispensatio differetur: & dilata passioe, salus mūdi quæ per hanc futura erat, negaretur.

Facta autem die, egressus ibat in desertum locum, & turbæ requirebant eum, & uenerunt usque ad ipsum, & detinebant illum, ne discederet ab eis. ¶ Si occasu solis domini mors exprimitur saluatoris, quare non die redeunte resurrectio illius indicetur, qui manifesta luce a credentium turbis inquiritur, & in gentium deserto inuentus, ne ab eis detinetur, maxime cum hæc prima sabbati, quo resurrectio celebrata est, egressio, quæ sitio, & inuentio contigerit?

Quibus ille ait: Quia & alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum dei, quia ideo missus sum. ¶ Et ut Marcus ait: Abiit in desertum gentium, ibique in suis fidelibus orabat, quia corda eorum per gratiam sui spiritus ad uirtutem orationis excitabat.

IN OCTAVA PENTECOSTES.

Apocalypseos quarto.

In diebus illis Vidi ostium apertum in celo. Et reliqua.

Conueniēter ostium caeleste ascensurus aspi-
cit, cui celsa mysteria p̄adi permittūtur: uel
qui ostium Christus est, q̄ illum crediderit
natum & passum, cōscendit cælum, id est, ecclesie
altitudinem, & uidet futura spiritalis effectus, sicut
dicit: Et statim fui in spiritu.

Apo. 1.

Et uox prima quam audiui, tanquam tube
loquentis mecum, dicens: Ascende huc, &
ostendam tibi quæ oportet fieri cito. Post hæc sta-
tim fui in spiritu.] Similia utiq̄ priori uoci, quæ
dixerat: Quod uide, scribe in libro.

Et ecce sedes posita erat in caelo, & supra,
sedem sedens.] ¶ Ecclesiam in caelesti cōuersatio-
ne positam dñs inhabitat. Gregorius Papa solum
dei in uisione Michæe, angelicas potestates inter-
pretatur, quarum mentibus altius præsidens, infe-
rius cuncta disponit.

Luc. 17.

Et qui sedebat, similis erat aspectui lapi-
dis iaspidis & sardij.] ¶ Iaspidis co. ora quam, sar-
dij, iquem significat: q̄bus duobus iudicium noui
mūs celebrari. Sicut enim, inquit, in diebus Noæ,
ita erit & aduentus filij hominis.

Et iris erat in circuitu sedis, similis uisio-
ni smaragdine.] ¶ Iris quæ fit sole in nube radian-
te, & post diluuium primo propiciationis indicio
facta est, in recessu sanctorum quos dominus illu-
strat, ecclesiam muniri designat: qui bene smarag-
dij lapidi uiriditatis nimie, comparatur. Quo em
hæreditatem in martescibilem fide perfectiori ex-
pectant, q̄o potentius etiam cæteros orando pro-
tegent. Quia ergo hic de istis tribus lapidibꝯ par-
ua dixime, libet ut & de istis & alijs pariter nobili-

bus, paululo latius disputemus, de quibus & Isaias
 ait: Ecce ego sternam p ordinem lapides tuos, & **Isa. 54.**
 fundabo te in sapphiris. statim q; quasi exponens,
 subiecit: Vaneros filios tuos a domino doctos. **Apo. 21.**
 q; fundamentum primum, iaspis. Iaspidium mul-
 ta sunt genera. Alius enim viridis coloris est, &
 tinctus quasi floribus apparet: alius smaragdi ha-
 bens similitudinem, sed crassi coloris, quo omnia
 phata smarata fugari autumant, alius niuis & spumę
 marinorum fluctuum, quasi mixto cruore obrui-
 lans. Per iaspide ergo fidei uiror immarcescibilis
 indicatur, quę dominicę passionis sacramęto p
 undam baptismatis imbuitur, atq; ad omnes spiri-
 talium gratiarum flores proficientibus meritis in-
 struitur. Hanc enim qui habuerit, uanos timores
 fugat, monēte Petro apostolo: Aduersarius uester **1. Pet. 5.**
 diabolus tāquam leo rugiens circuit, quęrens quę
 deuoret, cui resistite fortes in fide. q; Secundum, **Apo. 21.**
 sapphirus. Huius lapidis colorę pariter & sacramę-
 tum Moyfes exposuit, cum dei habitum describēs, **Exo. 24.**
 diceret: Sub pedibus eius quasi opus lapidis sap-
 phiri, & quasi cęlum cum serenum est. Iezechiel
 quoque dicit, quod locus in quo thronus deist, **Iez. 1.**
 sapphiri habeat similitudinę, & quod gloria domi-
 ni in hoc colore constet, pfiguratur autem eum, qui
 portat imaginem cęlestis, & qui cum Apostolo **Phil. 3.**
 potest dicere: Nostra autem conuersatio in cęlis
 est, q; Tertium, calcedonius. Chalcedonius quasi
 ignis aut lucernę pallentis speciem retinet, & ha-
 bet fulgorem sub dio, non in domo. Quo de-
 monstrantur hi qui cęlesti desiderio subnixi, ho-
 minibus tunc latent, & quasi in abscondito ie-
 iunium, elemosynam, precesque suas agunt.

- Sed cum uel doctrinæ, uel alijs sanctorum uisibus inferuituri in publicū prodire iubentur, mox qd fulgoris intus gesserint, ostendunt. de quorū uno
- Ioh. 6.** dicitur: Ille erat lucerna ardens & lucens, ardens uidelicet amore, lucens sermone. ¶ **Quartū**, smaragdus, Qui nimia uiriditatis est, a deo ut herbas uirentes, frondesq; & gemmas etiā omnes superet, inficiens circa se uiriditate repercussum aerē. Cuius genera plurima sunt, sed nobiliores scythici, secundum locum tenent bactriani, tertium ægyptiaci. Significat animas semper fide uirentes, quæ quo magis aduersitate seculi, quā frigora Scythie designant, attentantur, eo amplius hæreditatē immarcescibilem & æternam, conseruatam in cælis, & mente concipere sperando. & in proximos satagunt spargere prædicando. ¶ **Quintum**, sardonix. Hic ex onyche candorem, ex sardio ruborem trahens, ab utroq; sardonichis nomē accepit. Sūt autem genera eius plurima. Alius enim terræ rubræ similitudinem tenet. Alius, quasi per humanū unguē sanguis eniteat, bicolor apparet. Alius tribus coloribus: subterius nigro, medio, cædido: superius, miniaceo consistit. Cui cōparantur homines, corporis passione rubicūdi, spūs puritate candidi, sed mente sibi met humilitate despecti. ¶ **Sextū**, sardius. Qui ex integro sanguinei coloris est, & martyrum gloriā significat, de qua dicitur: Preclola in conspectu domini mors sanctorum eius.
- Psal. 115.** Merito sexto loco positus, cum dominus noster seculi sexta ætate incarnatus, & sexta feria sit pro totius mundi salute crucifixus. ¶ **Septimum**, chrysolithus. Lapis iste quasi aurū fulget, scintillas habens ardentes: cuius speciei figurātur hi, qui intel

lectu supernæ ueræq; sapiëntiæ fulgentes, uerba exhortationis in proximos, uel etiam uirtutū scintillas quasi ignis effundunt: quorum, ut Arator ait,

Mentibus instat amor, sermonibus æstuat ardor. Quia quod solo spiritualis gratiæ munere geritur, decentissime septimo fundamento chrysolithus inest. Septiformi enim sæpe numero solet spūs sancti gratia figurari. ¶ Octauū, beryllus. Beryllus est quasi consideres aquā solis fulgore percussam, rubicundum ac decorum reddere colorē: sed non fulget, nisi in sexangulam formam poliendo figuretur. Repercussu em̄ angulorum, splendor illius acuitur. significat autem homines ingenio quidē sagaces, sed amplius supernæ gratiæ lumine refulgentes. Quodq; tenentis manui adherere dicitur, proculdubio patet: quia quisquis sancto uiro coniungitur, eius nimirum bonæ conuersationis igne recreatur. ¶ Nonū, topazius. Topazius lapis quātum inuentione rarus, tanto pretiosior est. q̄ duos habet colores: unū auri purissimi, & alterū ætherea claritate relucētē. Hæc regibus ipsis adeo fertur esse mirabilis, ut inter diuitias suas nihil se simile possidere cognoscāt. Cuius pulcherrima naturæ qualitas, contemplatiuæ uitæ decori dignissime comparatur. Hanc em̄ reges sancti, quorum cor est in manu dei, cunctis bonorum operum diuitijs, uniuersisq; uirtutum gemmis merito præferunt: tanto ardentius cælestis uitæ dulcedinē animo complectentes, quanto frequentius supernæ gratiæ fuerint splendore percussi. Habent ergo sancti uiri aureū colorē ex interna flamma charitatis, habent æthereum ex supernæ contemplatione dulcedinis. Quod uero in insula The

Ibidem.

Ibidem.

Q

baida, que Topazion appellatur, unde & ipse nomen accepit, inueniri dicitur, dupliciter intelligendum est: quia & illæ præcipue (id est, Aegyptiorum) regiones monachorum gregibus abundant, & quæcumque soli iustitiæ intimus habitauerit, ætherei nimirum luminis fulgore coloratur. Et pulchre sicut in octauo ordine actiue uitæ perfectio, sic in nono speculatiue suauitatis gemma ponitur, siue, quia nouè ordines angelorum, quorum uitam imitatur, in scriptura sancta reperiantur. ¶

Apo. 21. chrysoprasus Chrysoprasus est uiridis aureæque comixturæ, quoddam etiã purpureum iubar trahens, aureis interuenientibus guttis. Nascitur autem in India, significans eos, qui uiriditatem æternæ patriæ, perfectæ charitatis fulgore, præmerentes, eam etiam ceteris purpurea martyrii sui luce patefaciunt. Qui quoniam in eo quod uitam presentem despiciunt, & æternæ uitæ gloriam præferunt, domini in carne apparentis exempla sequuntur, iam uelut in India, id est, prope solis ortum, meritorum suorum fulgur ostendunt. ¶

Ibid. Undecimum hyacinthus. Hyacinthus in Æthiopia reperitur, cæruleum colorem habet. Optimus, quæ nec clarus est, nec densitate obtusus, sed ex utroque temperamento lucet, purificatum suauiter florem trahit. Hic autem non rutilat æqualiter, sed cum facie cæli mutatur. Sereno enim, perspicuus atque gratus est: nubilo, coram oculis euanescit atque marcescit. Indicat autem animas cælesti semper intentioni deditas, atque angelicæ quodammodo quantum mortalibus fas est, cõuersationi propinquantes, quibus omni custodia discretionis cõuersari precipitur, ne uel nimia sensus subtilitate callentes, altiora se querere, & fortiora se scrutari audeant;

(gloria enim, dñi celare uerbū id est, caute de deo
 uel homine Christo philosophari) ne uel rursū
 desidia torpente, ad infirma fidei initia atq; elemē
 ta, exordia sermonum dei relabantur: quin poti-
 us uia regia gradientes, a dextris & a sinistris per
 arma iustitiæ tutati, procedant. Quasi hyacinthus
 núbilo circumdatus, loquitur: Nihil em̄ iudicauī me
 scire inter uos, nisi Christum Iesum, & hunc cruci
 fixū. Et quasi in serena luce uisus, ait: Sapientiā autē
 loquimur inter perfectos. ¶ Duodecimū, amethy
 stus. Amethystus purpureus, permixto uiolaceo
 colore, & quasi rosæ nitore quāsdam Ieuiter flam-
 mulas fundens, sed & quidam purpureus, non ex
 toto igneus, sed quasi uinū rubens apparet. Purpu-
 reus ergo decor, celestis regni habitum; roseus, ue-
 ro atq; uiolaceus, humilem sanctorum uerecundi-
 am preciosamq; mortem designat. ¶ In iaspide er-
 go fidei uiriditas, in sapphiro spei celestis altitudo,
 in chalcedonio flamma charitatis internæ figura-
 tur. In smaragdo autē, eiusdem fidei fortis inter ad-
 uersa confessio: in sardonyche, sanctorū inter uir-
 tutes humilitas: in sardio, reuerendus martyriū cru-
 or exprimitur: In chrysolitho uero, uox spiritalis
 inter miracula prædicationis: in beryllo, prædi-
 cantū perfectā operatio: in topazio eorundē ar-
 dens contēplatio monstratur. Porro in chrysopra-
 so, passio beatorum martyriū, opus pariter & præ-
 mium: in hyacintho, doctorū celestis ad alta sub-
 leuatio, & propter infirmos humilis ad humana
 descensio: in amethysto, celestis semper regni in-
 humiliū animo memoria designatur. Singuliq; la-
 pides preciosi, singulis sunt fundamentis deputati.
 Qui licet omēs perfecti qbus ciuitas dei nostri in

Pro. 25.

1. Cor. 2:

Ibidem.

Apo. 21.

Q ii

monte sancto eius ornatur atq; fundatur, spiritalis gratiæ sint luce fulgentes: alij tamen per spūm
1. Cor. 12 datur sermo scientiæ, alij gratia sanitarum, alij genera linguarum, alij fides in eodem spiritu &c.

Et in circuitu sedis sedilia uigintiquatuor, & sup thronos, uigintiquatuor seniores sedentes. ¶ Ecclesiam, quam propter societatem fidei in una sede uiderat, eandē per geminū testamentum de patriarchis & apostolis generatam, in uigintiquatuor sedilibus cernit: sedentem aut, propter iudiciariam eius in Christo dignitatem. Sedebunt autem & iudicabūt uniuersa membra, sed in uno, & per unum caput. Nam quomodo poterūt sancti in iudicio sedere, stantes ad dexteram iudicis? ¶ Possunt etiam uigintiquatuor seniores in illis intelligi, qui perfectionem operis, que senario numero cōmendatur, clara euangeliij p̄dicatione cōsummant. Nā quater seni, uiginti quatuor faciunt. circumamicti uestimentis albis, & habebant in capitibus suis coronas aureas, ¶ Id ē, bonis operibus induti perēni mētis memoria gaudia supna quærētes. Sæpe enī capitis noiē mēs solet intelligi.

Et de throno procedebant fulgura & uoces & tonitrua. Hoc est quod Marcus ait: Illi autē profecti, prædicauerunt ubiq; dño cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.
Mar. 16.

Et septem lampades ardentes ante thronum, qui sunt septem spiritus dei. ¶ Vnum spūm dicit septiformem, unum est enī spūs. Septiformitas enim, p̄fectio est & plenitudo. Cōmemoratio uero spiritus sancti cōuenienter undam baptismi sequitur, in quaidem spiritus percipi creditur.

& in conspectu sedis tanquam mare uitreum simile crystallo. [Propter fidem ueri baptismatis refertur ad uitreum, in quo non aliud uidet exterius, quam quod gestat interius. Crystallo quoque quod de aqua in glaciem & lapidem preciosum efficitur, baptismi gratia figuratur.

Et in medio sedis, & in circuitu sedis, quatuor animalia plena oculis ante & retro. I Cunctos throni dei (id est, ecclesie) patres lumen euangelij de preteritorum futurorumque scientia replet.

Et animal primum simile leoni &c.

Hec animalia multifarie interpretantur. Beatus autem Augustinus iuxta ordinem libri istius, Mattheum in leone dicit intelligi, qui regie dignitatis in Christo profetiam narrat, q & uicit leo de tribu Iuda, catulus enim leonis Iuda, & in quo ut rex a rege timetur, amatur, a doratur. Vbi etiam rex cum seruis rationem ponit, rex nuptias filio facit, & ad ultimū rex segregat oues ab hœdis. Lucam in uitulo, qui hostia magna fuit. In lege enim non solum principia circa templum & sacrificia diuisantur, sed ita concluditur: Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes deum. Facies uero hominis Marcum significat, qui nihil de regali uel sacerdotali domini potentia locutus, tantum hominis Christi gesta simpliciter narrat. Aquila autem Iohannes est, qui natiuitatem uerbi uelut ortum solis perfecte aspectat. animalia autem nunc euangelista, nunc totam ecclesiam significant. Cuius fortitudo in leone, uictimatio in uitulo, humilitas in hoie, sublimitas in aquila uolante monstrantur.

Singula eorum habebant alas senas.

Q iij

Apo. 5.
Gen. 49.
Mar. 18.
22. 25.

Luc. 24.

perfectiōne suæ doctrinæ ecclesiam ad alta suble-
uant. Senarius enim numerus ideo perfectus dici-
tur, quia primis suis partibus impletur. Vnum quip-
pe quod est sexta senarij pars, & duo quod est ter-
tia, & tria quod est dimidium, eundem senarium
faciunt. Aliter: Alæ senæ quatuor animalium, quæ
sunt uiginti quatuor, totidem ueteris instrumenti
libros insinuant, quibus euangelistarum & fulci-
tur autoritas, & ueritas comprobatur.

& incircuito & intus plena sunt oculis.

¶ Sancta ecclesia & coram deo & coram homini-
bus se uigilantem attendit, cuius interiores oculos
aspexerat Psalmista, cum diceret: Omnis gloria ei
Psal. 44 us filix regis ab intus. Exteriores uero, cum conti-
nuo subdit: In simbrijs aureis, circumamicta uarie-
tate. Aliter: Siue literam attendas, siue allegoriam
quæras, lucem semper in euangelio reperies. Alia
trãstatio sic habet: Plena oculis ante & retro. Quia
lux euangelij & in ænignate legis irradiat, & noue
gratiæ mundo fulgur infundit.

Et requiem non habebant, die ac nocte di-
centia: Sanctus, sanctus, sanctus, dñs deus omnipo-
Isa. 6. tens ¶ Sancta animalia per cuncta tempora secu-
li unam dominationem deitatis, omnipotentiam
& æternitatem sanctæ trinitatis affirmant: & ma-
nente intellectualis creaturæ perpetua in cælesti-
bus laude, prociunt

uiginti quatuor seniores ante sedentem in
throno & adorant [uiuētem in secula seculorū.]

Animalibus personantibus laudem, id est, euan-
gelistis prædicantibus Christi dispensationē, omnis
ecclesia, quæ in præpositis cōstat & populis, hoc

¶ *Si geminatus duodenarius numerus significat*
 statim cadens in faciem, adorat uiuentem in se-
 cula seculorum.

& mittebant coronas suas ante thronum,
 deo uidelicet assignantes, quicquid uirtutis, quic-
 quid habebant dignitatis: quippe qui ex nihilo
 cuncta creauerat.

IN OCTAVA PENTE-
 costes. Iohan. III.

In illo tempore Erat homo ex pharisæis,
 Nicodemus nomine, princeps Iudæorū, hic
 uenit ad Iesum nocte. Et reliqua.

Sicut ignorantia uni
 us aliquādo multis
 obesse solet, sic uni
 us interrogatio multis
 pdesse. Quod in huius le-
 ctionis textu facillime
 cōfirmamus, si Nicodemi
 interrogationem, & dñi
 responsionē solícite attē-
 damus. Vtiliter em̄ un⁹
 ignorat, qñ ad unius in-
 terrogationē, nō unus,
 sed multi, quid utile est

discunt. Nam ut supra e uangelica lectio retulit.
 predicāte domino, Hierosolymis in die festo, mul-
 ti Iudæorum crediderunt in nomine eius, uiden-
 tes signa quæ faciebat. Ipse autē Iesus nō credebat
 semetipsum eis, eo quod nosset om̄es, & quia opus
 ei non erat, ut quis testimonium phiberet de ho-
 mine. Ipse em̄ sciebat quid esset in homine. Ex eis

Ioh. 2.

Q. iij